

Vergaderjaar 2019–2020

34 773

Gevolgen van de orkaan Irma

Nr. 20

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 juni 2020

Conform mijn toezegging uw Kamer periodiek te informeren over de wederopbouw van Sint Maarten (AO d.d. 30 januari 2018) (Kamerstuk 34 773, nr. 9) bied ik u bijgevoegd het Annual Report 2019 Sint Maarten Trustfonds (hierna jaarrapportage 2019) aan¹.

Eerder liet ik uw Kamer al weten dat de voor de wederopbouw gereserveerde middelen beschikbaar zullen blijven voor de wederopbouw. De opgave blijft immers na de huidige COVID-19 crisis onverminderd groot (Kamerstuk 35 420, nr. 12). De crisis heeft echter wel invloed op de wederopbouw. Door de sluiting van het luchtruim en de periode van (totale) *lockdown* op Sint Maarten hebben infrastructurele werken tijdelijk geen doorgang kunnen vinden en zijn internationale staf en ingehuurd consultants niet of alleen op afstand beschikbaar waardoor trajecten zijn vertraagd. Hoewel het hoogtepunt van de COVID-19 crisis qua volksgezondheid op Sint Maarten voorbij lijkt te zijn, is de impact op de wederopbouw nog niet exact vast te stellen. Met ingang van 11 mei jl. is Sint Maarten begonnen met de afbouw van de COVID-maatregelen. Ik heb er bij de Wereldbank en Sint Maarten op aangedrongen de noodzakelijke maatregelen te treffen om de werkzaamheden verantwoord te kunnen hervatten. Inmiddels is het herstel van huizen en de bouw van het ziekenhuis weer opgestart. In deze brief licht ik de voortgang van de wederopbouw in 2019 naar aanleiding van het Annual Report toe en informeer ik u over de huidige stand van zaken.

Algemeen

De wederopbouw van Sint Maarten is gericht op duurzaam herstel, opdat de wederopbouw resulteert in een sterker en weerbaarder Sint Maarten. In het jaar 2019 is, naast de voortzetting van activiteiten gericht op reparatie en herstel van schade, ook gestart met activiteiten gericht op

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

duurzame ontwikkeling. De eerste resultaten van die inzet zijn zichtbaar en dat is positief. Tegelijkertijd constateer ik dat het in het belang van de Sint Maartense bevolking, sneller kan en moet. Mijn inzet is er dan ook blijvend op gericht meer zichtbare en tastbare resultaten te boeken.

De nieuwe regering van Sint Maarten zal commitment moeten tonen aan de afspraken die wij hebben gemaakt over de wederopbouw. Niet alleen in woord, maar vooral ook in daad. Daarnaast blijf ik ook de Wereldbank aanspreken op hun rol in de voortgang. Ik verwacht van hen creatieve oplossingen en een pragmatische aanpak waar mogelijk. Nederland zal verder, zonder de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de beide landen uit het oog te verliezen en met rekenschap van de huidige situatie, waar nodig een maximale bijdrage leveren door het bieden van concrete (operationele) ondersteuning.

Financieel

In 2019 heeft Nederland geen additionele middelen in het trustfonds gestort. Het totaal aan gestorte middelen bedraagt daarmee nog steeds € 262 mln., ofwel \$ 305,7 mln. Omdat het rendement op deze middelen aan het trustfonds wordt toegevoegd, is ultimo 2019 in totaal \$ 316,6 mln. beschikbaar in het trustfonds. Vanaf de Aanvullende Post zal tot eind 2021 nog maximaal € 191 mln. gestort worden in het trustfonds, waarvan oorspronkelijk was voorzien dat dit in 2019 zou gebeuren. Aangezien de reeds gestorte middelen tot en met heden voldoende dekkend zijn voor het onderhanden werk, is het storten van een derde (en vierde) tranche nog niet nodig geweest. Het is mijn verwachting dat een derde tranche in de loop van 2020 en een vierde tranche in 2021 zullen worden gestort. Daarover vindt momenteel overleg plaats met de Wereldbank en zodra hierover afspraken zijn gemaakt, zal ik uw Kamer daarover informeren.

Eind 2019 waren er zes projecten in uitvoering, waaraan een totaalbedrag van \$ 203,3 mln. is gecommitteerd. Daarnaast wordt gewerkt aan acht projecten in voorbereiding met een totale geschatte budgettaire omvang van \$ 177,0 mln. De Wereldbank heeft ultimo 2019 \$ 6,6 mln. besteed aan het beheer van het trustfonds en \$ 7,4 mln. aan de voorbereiding en uitvoering van projecten.

Resultaten

De jaarrapportage 2019 geeft de stand van zaken weer, waarbij ook de uitdagingen en knelpunten worden benoemd. Onderstaand licht ik eerst een aantal van de bereikte resultaten toe, waarna ik kort in ga op een aantal voor Nederland prioritaire dossiers, inclusief de uitdagingen en knelpunten. Voor de overige onderwerpen verwijs ik naar de jaarrapportage 2019.

In het jaar 2019 zijn de eerste resultaten zichtbaar en tastbaar geworden. Zo zijn de nooddiensten in 2019 verder versterkt door onder andere herstel van gebouwen en het leveren van divers materiaal, zoals communicatie- en ademhalingsapparatuur voor de brandweer. Aan het inkomensondersteuning- en trainingsprogramma hebben inmiddels ruim 1.700 mensen deelgenomen. Zij zijn in staat gesteld door training een betere (start)kwalificatie op de arbeidsmarkt te behalen en hebben daarvoor een financiële toelage ontvangen. De doelstelling van 1.800 deelnemers wordt medio 2020 bereikt. De looptijd van dit programma is evenwel verlengd om ook het onderliggende sociale systeem te versterken en daarmee beter voorbereid te zijn op een volgende crisis. De noodzakelijke herstelwerkzaamheden aan het ziekenhuis op Sint Maarten zijn grotendeels afgerond en onderhanden werk richt zich nu nog op de

uitbreiding en kwaliteit van de dienstverlening om daarmee kostenbesparing als gevolg van een afname van medische uitzendingen te realiseren. Met de overdracht van de grond aan de aannemer is de nieuwbouw van het ziekenhuis feitelijk van start gegaan. De bouwwerkzaamheden zijn begin januari gestart maar als gevolg van de COVID-19 crisis tijdelijk stil gelegd. Inmiddels worden de werkzaamheden weer opgestart.

Diverse projecten zijn in 2019 voorbereid, om in 2020 tot uitvoering te kunnen komen. Begin 2020 is de overeenkomst getekend voor een project gericht op financiële ondersteuning van de private sector, dat uitgevoerd zal worden in samenwerking met (lokale) financiële instellingen. Dit project kan ondersteunend zijn aan het herstel van de economie in de huidige crisis. Ook wordt binnenkort de overeenkomst ter oprichting van een NGO-faciliteit onder beheer van VNG International getekend. Daarmee krijgen non-gouvernementele organisaties toegang tot de middelen uit het trustfonds. Tot slot, nu de nieuwe regering op Sint Maarten is geïnstalleerd zal de Wereldbank de gesprekken over de Development Policy Operation – het instrument waarmee overheidshervormingen worden gefaciliteerd – hervatten.

Herstel luchthaven

De besluitvorming over het herstel van de luchthaventerminal had al lang geleden moeten en kunnen plaatsvinden. De regering van Sint Maarten heeft echter op meerdere momenten kostbare tijd verspild, met name door het zoeken naar alternatieve financiering, terwijl er vanuit de Wereldbank en de Europese Investeringsbank (EIB) al een zeer voordelig voorstel op tafel lag. Inmiddels heeft Sint Maarten ingestemd met dit voorstel en eind 2019 zijn de hiervoor benodigde financieringsovereenkomsten door alle betrokken partijen getekend. Voor de reconstructie komt in totaal \$ 101 mln. beschikbaar, waarvan \$ 51 mln. via het Trustfonds en \$ 50 mln. via een lening van Sint Maarten bij de Europese Investeringsbank (EIB). Daarnaast is in het trustfonds een liquiditeitsfaciliteit van \$ 21 mln. gecreëerd, om in geval van financiële nood tijdens de reconstructie de operatie te kunnen garanderen.

Met Sint Maarten was overeengekomen dat deze middelen pas zouden vrijkomen wanneer verschillende verbeteringen waren doorgevoerd in de corporate governance van de luchthaven, om daarmee te borgen dat de middelen rechtmatig en doelmatig zullen worden besteed. In de laatste maanden van 2019 en de eerste maanden van 2020 heeft Sint Maarten belangrijke stappen gezet om die verbeteringen door te voeren en zijn nadere afspraken gemaakt om verdere verbetering te borgen. Daarom heb ik er begin maart mee ingestemd om de middelen te laten vrijkomen. Daarmee kan het project nu daadwerkelijk de volgende fase in, namelijk het aanbesteden van de herstelwerkzaamheden waarvoor de voorbereidende werkzaamheden volgens planning verlopen.

Afvalproblematiek

De situatie op de vuilstortplaats op Sint Maarten is in 2019 verbeterd. Zowel door inzet vanuit het verantwoordelijk ministerie op Sint Maarten (VROMI) op afvalmanagement als door toepassing van een dagelijkse afdeklaag op advies van de Wereldbank en bekostigd uit het trustfonds. Experts hebben vastgesteld dat het aantal ondergrondse brandhaarden hierdoor significant is gedaald.

Eind januari hebben het *National Recovery and Program Bureau* (NRPB), de overheid van Sint Maarten en de Wereldbank naar aanleiding hiervan

intensief overlegd en is op hoofdlijnen overeenstemming bereikt over een alternatieve aanpak. Kern van die aanpak is het parallel uitvoeren van de noodzakelijke herhuisvesting van nabijgelegen huishoudens enerzijds en van civiele werken op de vuilstortplaats anderzijds. Uiteraard wordt daarbij nog steeds voldaan aan de richtlijnen en eisen met betrekking tot sociale impact en milieu. Het is aan de overheid van Sint Maarten om te zorgen dat de noodzakelijke herhuisvesting wordt voorbereid en zo snel als mogelijk plaatsvindt, zodat het project niet meer onnodige vertraging oploopt. Ik heb echter moeten constateren dat de afgelopen maanden te weinig voortgang is geboekt. Van de nieuwe regering en met name de betrokken ministers verwacht ik dat zij dit project, dat essentieel is voor de economie en volksgezondheid van Sint Maarten, met prioriteit oppakt. Ik heb dan ook aangedrongen op agendering van dit project in diverse overleggen tussen de Wereldbank, Sint Maarten en Nederland. In de stuurgroep is afgesproken dat periodiek een high level meeting plaats zal vinden met de regering van Sint Maarten over de voortgang van dit project om knelpunten op te lossen.

Op basis van de eerste resultaten van de studies naar een duurzame aanpak voor afval (*solid waste management*) wordt duidelijk dat een systeem voor een dergelijke aanpak op Sint Maarten van de grond af aan moet worden opgebouwd. Het gaat dan bijvoorbeeld om het oprichten van een afvalautoriteit, het invoeren van een afvalstoffenheffing en het updaten van wet- en regelgeving. Een dergelijk systeem is noodzakelijk om een duurzame aanpak van afval op Sint Maarten verder vorm te kunnen geven. Nederland heeft technische assistentie aangeboden om Sint Maarten daarbij te helpen.

Herstel van huizen

In mijn brief d.d. 8 oktober 2019 (Kamerstuk 34 773, nr. 19) informeerde ik uw Kamer uitgebreid over het aantal herstelde huizen. Ultimo 2019 waren er ruim 1.100 huizen gerepareerd met inzet van Nederlands hulpgeld, waarvan 669 door het Rode Kruis. In de pijplijn zit de reparatie van nog eens bijna 500 huizen; deels sociale woningbouw (64 appartementen) en deels private woningen.

Volgens het NRPB, de verantwoordelijke uitvoeringsorganisatie voor de wederopbouw, worden in dit programma voor herstel van private woningen alle aanvragen gehonoreerd die op basis van de gestelde criteria door de overheid van Sint Maarten zijn goedgekeurd. Daarnaast heeft het Rode Kruis begin 2020 een subsidieovereenkomst met de Wereldbank gesloten, waarmee 200 huizen zullen worden gerepareerd. De uitvoering is gestart en het Rode Kruis heeft inmiddels 12 huizen gerepareerd. Het gaat om verlengde noodhulp en het doel is om kwetsbare huishoudens een veiliger onderkomen te bieden.

Uitdagingen en knelpunten

De uitvoering en implementatie van projecten verloopt langzamer dan verwacht en dat betreur ik zeer. Capaciteitsgebrek bij de overheid en bij het NRPB, trage besluitvorming, gebrek aan data en politieke stabiliteit zijn de grootste knelpunten voor de wederopbouw. Verder wordt specifieke expertise gemist, zoals inkoop- en aanbestedingsspecialisten en wetgevingsjuristen, maar ook algemeen projectmanagement. Tot op heden heeft werving voor dergelijke functies maar beperkt succes opgeleverd. Daarnaast kent ook de markt beperkingen; de beperkte aanwezigheid van aannemers en ingenieurs, onvoldoende beschikbaarheid van specifieke kennis en expertise en onbekendheid met de

vereisten die horen bij het gunnen en uitvoeren van grote (infrastructurale) werken, hebben een vertragend effect.

Versnelling is hard nodig. Daarom dring ik aan op een pragmatische aanpak en versnelde procedures waar mogelijk. De COVID-19 crisis hoeft niet in alle gevallen in de weg te staan. Verder zet ik op dit moment in op actieve versterking van de uitvoering, door daar waar nodig en mogelijk technische assistentie te bieden. Zo stelt Nederland op dit moment expertise van de Royal Schiphol Group ter beschikking aan de luchthaven op Sint Maarten, wordt de Rijksdienst voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) bij het onderzoek naar lucht-, water- en bodemkwaliteit betrokken en ondersteunt het Ministerie van Financiën de noodzakelijke herziening van de Belastingwetgeving van Sint Maarten om het vestigingsbesluit met de Wereldbank mogelijk te maken. Toepassing van dit model van actieve versterking van de uitvoering wordt verder verkend, zonder daarmee de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het land Sint Maarten over te nemen.

De politieke instabiliteit in met name de tweede helft van 2019 heeft ertoe geleid dat belangrijke keuzes en beslissingen niet werden genomen en uitvoering van cruciale activiteiten werd bemoeilijkt. Van de nieuwe regering die eind maart is aangetreden verwacht ik dat zij de wederopbouw voortvarend ter hand nemen.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.W. Knops